

”Lite cigarettrök har väl ingen dött av?”

Av Cecilia Hansson
För ungdomar, 12 – 16 år
Längd: 14 - 16 minuter

ROLLER

HENRIK, 14 ÅR

CAROLINE, 14 ÅR

SOPHIE, 14 ÅR

ERIK, 14 ÅR

HENRIKS MAMMA/HENRIKS PAPPA, 42 år

Åldern på ungdomarna kan variera mellan tretton och sexton år. ”Henriks mamma” kan bytas ut mot ”Henriks pappa”

PLATS

Pjäsen utspelar sig i vardagsrummet hemma hos Henrik, i Henriks rum samt i ett undanskymt hörn av skolgården.

OM PJÄSEN

Henrik, Caroline, Erik och Sophie är med i samma kompisgäng. De har många gemensamma intressen. Bland annat spelar flera i gänget innebandy.

Sophie är gängets uttalade ledare. Hon är en supertuff tjej som alltid är ”rätt”.

Caroline och Henrik har spanat in varandra lite i smyg.

Att Henrik är allergisk mot olika saker är gänget väl medvetet om. Henriks allergi är allmänt accepterad, något man helt naturligt tar hänsyn till, inget som man gör någon affär om.

Att Henrik är överkänslig mot cigarettrök är gänget dock inte medvetet om.

Henriks familj är också väl införstådd i Henriks situation som allergiker. Men ändå handlar Henriks mamma felaktigt när hon uppskattar hur farligt cigarettrök är för Henrik.

Författaren vill med den här pjäsen visa att det är viktigt att både vuxna och ungdomar tar allergier på allvar. Ibland kan vara svårt att förstå att något ”litet”, som cigarettrök, kan utlösa en stor och reaktion. Jag vill visa att det viktiga är att se till allergikern, hur hon/han upplever en situation.

”Lite cigarettrök har väl ingen dött av” är också en pjäs om att våga stå för sin allergi (som Henrik gör), och om att våga kräva att ens omgivning visar respekt.

Upphovsrätt Astma- och Allergiförbundet.

Det är fritt att använda materialet i icke-kommersiella sammanhang förutsatt att författare, och att pjäsen kommer från Astma- och Allergiförbundet, framgår tydligt. För övriga ändamål, kontakta Astma- och Allergiförbundet, Box 493 03, 10029 Stockholm, info@astmaoallergiforbundet.se

Det är även fritt fram att göra mindre ändringar/anpassningar i manus, förutsatt att grunden för detsamma inte förändras.

Förbundets förhoppning med dessa pjäser är att de även ska fungera som utgångspunkt för diskussioner kring sådant som hur det är att vara allergiker (eller ha något annat dolt funktionshinder), om gruppträck och omgivningens attityder, om respekt och förståelse för varandra – med alla våra olika egenheter, brister såväl som förmågor.

SCEN 1

(Det är kväll. Scenen föreställer vardagsrummet hemma hos Henrik. Henrik kommer hem ifrån en innebandymatch.)

HENRIK *(ifrån hallen)*
Hallå!

(Henriks mamma är i vardagsrummet och håller på att plocka bort efter gäster som varit på besök.)

HENRIKS MAMMA *(ropar tillbaka till Henrik i hallen)*
Henrik, hej! Gick det bra på matchen.

(Henrik, som är på bra humör, kommer in i vardagsrummet, med bandyklubban i handen.)

HENRIK
Ja, vi vann. Med 16-5. Det var rena råkrossen.

HENRIKS MAMMA
Och du gjorde många mål?

HENRIK *(stolt)*
Ja! Åtta- nio stycken.

HENRIKS MAMMA
Grattis! Då har du gjort dig välförtjänt av lite tårta.
Anna och Håkan har varit här. De hade med sig en prinsesstårta och det blev en hel del över.
Vänta, så ska jag hämta lite åt dig. Ställ undan klubban så länge.

(Henriks mamma går ut i köket. Henrik ställer undan klubban i en garderob eller dylikt i ett hörn av scenen. Henriks mamma kommer tillbaka med en assiett med något tårtliknande samt ett glas saft/mjölk.)

HENRIKS MAMMA
Varsågod, målkanonen.

HENRIK
Tack.
(lite bekymrad) Förresten, jag känner på lukten att det är Anna och Håkan som har varit här. De har rökt inomhus, va?

HENRIKS MAMMA (*skuldmedveten*)

Oj, känner du det? Jag öppnade ju balkongdörren. Jag tycker det är så pinsamt att behöva be dem gå ut och röka. De hade ju med sig tårta och allt.

HENRIK

Du vet ju att jag inte mår bra av rök!

HENRIKS MAMMA

Jag vet ju det. Men jag tänkte att det skulle gå bra om vi bara öppnade balkongdörren. Jag hade inte hjärta att be dem gå ut och röka. Det regnade faktiskt tidigare ikväll.

HENRIK

Men hade de inte kunnat hålla sig till dess att de kom hem till sig då? När de vet att jag är allergisk. Eller så hade de kunnat bolma i sin äckliga bil, som de brukar.

HENRIKS MAMMA

Oj, oj, oj, nu får jag så hemskt dåligt samvete. Jag får nog vädra mer här

(Hon går fram till balkongdörren i ena änden av scenen och öppnar den)

HENRIK

Hur många gånger ska jag behöva förklara att jag få svårt att andas om jag känner röklukt?

(Henrik reser sig och går mot sitt rum)

HENRIKS MAMMA (*ropar efter Henrik*)

Men Henrik, förlåt! Men, ska du inte äta upp tårtan? Henrik...

HENRIK(*arg*)

Nej, jag måste plugga. Jag har en jättemycket att renskriva till vårt grupparbete som handlar om UNGDOMARS HÄLSA!

(Ljuset släcks.)

SCEN 2

(Dagen efter, på skolgården. Sophie, Caroline och Erik står och pratar. Henrik kommer släntrande mot gruppen.)

SOPHIE
Tja-ba Henke

CAROLINE
Jag har värsta träningsvärken ifrån matchen igår. Hur känns det för dig, Henke?

SOPHIE
Du sprang ju som en iller, Henrik. Hur många mål gjorde du?

ERIK
Typ tio. Eller hur?

HENRIK
Ja, i alla fall en åtta – nio stycken.

SOPHIE
Och du, Carro sopade också in flera stycken, eller hur?

CAROLINE
Ja, åtminstone fyra.

HENRIK
Du var en klippa på att försvara också, Carro.

CAROLINE *(blygt)*
Tack.

ERIK
Det var en av våra bästa matcher hittills.

HENRIK
Ja, helt klart.

CAROLINE *(till Henrik)*
Har du hunnit skriva något på vårt grupparbete?

HENRIK
Jag är nästan klar med min del. Jag hade inga problem med att hitta fakta. Hur har det gått för er?

(Sophie smusslar med något.)

CAROLINE

Jag har jobbat som en galning hela veckan med min del. Suttit på bibblan och sökt information och ringt runt till en massa organisationer.

HENRIK

Schyst! Vi kommer säkert få MVG på vårt arbete.

CAROLINE

Hoppas det.

ERIK

Vad är det för sort, Sophie?

HENRIK

Vadå sort? Har ni godis?

CAROLINE *(till Henrik)*

Nej, det har vi inte.

SOPHIE

Det är Marlboro.

ERIK

Schyst.

HENRIK

Marlboro?

SOPHIE

Men Henke, är du helt borta, eller? Det är cigg.

HENRIK

Har ni börjat röka?

CAROLINE

Vi bara testar lite ibland.

(Henrik ser bestört ut.)

ERIK

Kom igen, Henke, så farligt är det väl ändå inte.

*(Sophie "tänder" en cigarett.
OBS! Det är viktigt att det inte är riktiga cigaretter som används
i föreställningen! Chokladcigaretter eller hemgjorda låtsas-
cigaretter av papper rekommenderas.)*

*(Sophie och Caroline delar på cigaretten. Av och till hostar
Sophie, men bara lite grann)*

HENRIK
Det här är ju helt sjukt!

*(Caroline ser skuldmedveten ut och lämnar över cigaretten till
Sophie.)*

ERIK
Överreagera inte nu, Henke.

HENRIK
Jag överreagerar inte!
Men ni vet väl att rökning inte alls går ihop med sport.
Konditionen blir mycket sämre. Hur ska det gå med vårt
innebandytag, om ni börjar förstöra era kroppar?
Och vårt grupparbete! Vilken ironi, vi gör ju ett grupparbete om
ungdomars hälsa. Ni föregår då inte med några särskilt goda
exempel.

SOPHIE (hostar)
Men så farligt är det ju inte.

HENRIK
Det är det visst det. Dessutom är jag faktiskt allergisk. Har ni
glömt det?

ERIK
Det är klart att vi inte har.

SOPHIE
Det skulle ingen glömma, Henke.

CAROLINE
Du tål inte pollen, hundar, katter...

SOPHIE
Och du kan inte äta fisk.

CAROLINE
Morötter går också bort.

ERIK

Vi är dina polare, Henrik, så vi har kollen!

HENRIK

Men visste ni att jag faktiskt inte tål cigarettrök?

Att det är farligt för mig att vistas bland människor som röker?

Att det tårar sig i ögonen då? Att jag kan få svårt att andas. Att jag blir täppt i näsan när folk i min närhet röker?

CAROLINE (*mycket skuldmedveten*)

Nej, det visste i alla fall inte jag.

SOPHIE

Jag tycker att det där låter lite väl överdrivet, Henrik.

ERIK

Det tycker jag med. Det är nog psykiskt, Henke. För att du är en sådan sportsman. En innebandykille som du kan ju bara inte vara rökare. Men lite cigarettrök har mig veterligen ingen dött av

SOPHIE (*skrattar*)

Nej, inte jag heller. Inget är farligt i lagom dos.

HENRIK (*arg, besviken*)

Ni fattar ju ingenting.

(*för sig själv*) Ni fattar lika lite som morsan.

(*Henrik går.*)

CAROLINE (*försöker ropa Henrik tillbaka*)

Henrik!

ERIK

Blev han sur?

SOPHIE

Vi kanske tog i för hårt

CAROLINE

Jag tycker att ni var jättetaskiga med honom. Tänk om det var sant som han sa, att han faktiskt mår dåligt av cigaretter.

SOPHIE

Men det kan väl inte ens du tro på, Carro. Även fast du ju dyrkar marken som Henrik går på.

(Erik tittar på klockan.)

ERIK

Hör ni, tjejer, klockan är sju i. Biologin börjar om typ två minuter. Och vi behöver all tid vi kan få om vi ska bli klara till redovisningen i morgon.

(Sophie slänger cigaretten på scengolvet, och "fimpar" den med sin ena fot.)

SOPHIE

Hjälp! Det gäller att snabba sig då.

(Sophie, Caroline och Erik springer iväg mot skolan, ut från scenen.)

CAROLINE

Gud, tänk om vi luktar jättemycket rök nu.

SOPHIE

Äsch, det är nog ingen fara. Dessutom är det bara coolt att lukta lite rök, ju.

ERIK

Just det.

SCEN 3

(Hemma hos Henrik, i Henriks rum. Det är kväll. Erik, Sophie, Caroline och Henrik ska förbereda redovisningen av sitt grupparbete. De dricker te och fikar något, exempelvis bullar, samtidigt som de pluggar. Det råder en mysig stämning.)

ERIK

Okej, har alla gjort sin del.

SOPHIE

Jadå. Jag renskrev allt i helgen.

HENRIK

Schyst.

CAROLINE

Jag blev klar jättesent igår.

SOPHIE(*beundrande*)

Carro har verkligen ansträngt sig. Kolla, hon har gjort värsta snygga collaget.

(Sophie håller upp Carolines collage.)

ERIK

Snyggt!

HENRIK

Otroligt fint! Det ser riktigt konstnärligt ut.

SOPHIE

Och informativt är det också.

(hon läser från collaget)

Här får man tillexempel lära sig att *(hon börjar skratta)* allt fler tonåringar i Sverige blir beroende av cigaretter.

(Sophie, Caroline och Erik skrattar generat)

HENRIK

Som om det vore något att skratta åt.

(Sophie och Erik fortsätter att fnissa.)

HENRIK

Äh, flamsa klart ni. Jag går och sätter på mer te.

(Henrik försvinner ut.)

ERIK

Men vi är ju inte beroende av cigaretter. Vi röker ju bara på skoj, och bara ibland. Är det någon som har en cigg, förresten?

SOPHIE

Jag råkar faktiskt ha en kvar.

CAROLINE

Men inte kan vi röka nu.

ERIK

En snabb cigg bara. Henke kommer inte att märka något om vi vädrar samtidigt.

CAROLINE (*upprörd*)

Men är ni inte kloka! Har ni glömt vad Henrik sa om sin allergi?

SOPHIE

Alltså, Carro, jag tror faktiskt att Henrik överdrev lite.
Jag tror att han snarare var ute efter att få lite uppmärksamhet.
Eller, rättare sagt DIN uppmärksamhet,

CAROLINE

Tror du?

SOPHIE

Det är ju uppenbart att Henke kollar in dig, Carro.
Eller hur, Erik?

(Sophie nickar åt Eriks håll för att söka stöd)

ERIK

Jaa!!

SOPHIE

Jag är säker på att det där som han sa om att han inte tål
cigaretrök var ett knep för att få dig att tycka lite synd om
honom.

ERIK

Så var det garanterat. Fram med ciggen nu, Sophie.

CAROLINE

I så fall, så är det väl okej att vi röker en cigg. Men vi vädrar
samtidigt.

ERIK

Okej, okej.

*(Erik öppnar fönstret. Carro, Sophie och Erik bolmar på sin
cigarett. Plötsligt börjar Sophie hosta. Hon får en rejäl
hostattack och börjar andas pipande.)*

CAROLINE

Men Gud, Sophie, vad är det?

SOPHIE

Host - jag.- host- vet inte- host -host

*(Hon viker sig dubbel och hostar. Hennes ögon har tårats.
Plötsligt kommer Henrik in i rummet.)*

HENRIK

Men vad sysslar ni med? Vad är det med Sophie!
Släck cigaretten, Erik!

(Henrik börjar också hosta. Sophie och Erik hostar båda allt mer. Sophie ser ut att må riktigt illa. Erik torkar sig i ögonen.)

(Ljuset släcks.)

SCEN 4

(Samma kväll, en stund senare. De fyra vännerna sitter i vardagsrummet hemma hos Henrik. De samtalar med Henriks mamma. Sophie ser riktigt medtagen ut. Caroline, Erik och Sophie ser rejält skamsna ut.)

HENRIKS MAMMA

Alltså, vad var det egentligen som hände här ikväll?

HENRIK

Vi skulle jobba med vårt grupparbete till redovisningen imorgon.

ERIK

Men det hela spårade ur lite.

HENRIKS MAMMA

Det kan man ju lugnt säga. Hur är det med dig, Sophie?

SOPHIE

Det är okej nu. Tack. Men det känns fortfarande konstigt i halsen.

HENRIKS MAMMA

Och du, Henrik?

HENRIK

Jodå, jag är ok. Men det svidar fortfarande lite i ögonen och halsen, så som det alltid gör när jag kommer i kontakt med cigarettök

ERIK

Förlåt. Jag fattar inte hur vi kunde vara så dumma

CAROLINE

Jag tror inte att vi tog din överkänslighet helt på allvar, Henrik.

HENRIK

Nej, men det är okej nu. Nu vet ni ju.

ERIK

Men varför har inte du sagt något Sophie?

Jag menar, du måste ju ha känt av att du inte mådde bra av cigaretter tidigare?

SOPHIE(*generad*)

Mmmmmm...

CAROLINE

Ja, när jag tänker efter Sophie, så brukar du alltid harkla och snora när vi röker.

SOPHIE

Jag vet! Men jag struntade i det. För jag hade fått för mig att man verkade tuff om man rökte. Och jag ville gärna verka tuff.

ERIK

Men du är ju redan tuffast och coolest, Sophie. Du behöver egentligen inte bli tuffare.

CAROLINE

Det var ju faktiskt för att verka coola som vi bestämde oss för att testa cigaretter. Inte för att det smakade gott eller något sådant.

SOPHIE

Nej, för cigaretter smakar ju faktiskt äckel- päckel.

(Caroline och Sophie börjar skratta.)

CAROLINE

Gud, hur tänkte vi egentligen?

SOPHIE

Vi måste ha varit helt förvirrade!

ERIK

Jag håller helt och hållet med. Men ett som är säkert är i alla fall att vi aldrig kommer att röka igen i närheten av Henrik eller

Sophie. Jag tror inte att någon av oss kommer att röka igen överhuvudtaget

SOPHIE

Och jag kommer att göra allt för att alla jag känner ska sluta röka. Om folk röker i min omgivning vet man ju aldrig hur det kommer att gå för mig.

CAROLINE

Nej, det verkar ju faktiskt rent ut sagt livsfarligt med cigaretter.

HENRIKS MAMMA

Ja, och särskilt farlig är det för allergiker.

HENRIK

Då har du också lärt dig ett och annat, mamma.

HENRIKS MAMMA (*ser mycket generad ut*)

Jo, (*harklar sig*), jag har ju det.

HENRIK

Du kommer inte att låta någon röka inomhus här igen?

HENRIKS MAMMA

Nej, det kommer jag verkligen inte att göra. I det här huset råder det från och med nu rökförbud!

HENRIK

Vad bra!

HENRIKS MAMMA

Men förresten, hur kommer det att gå imorgon? Hade inte ni en stor redovisning om...var det inte tonåringars hälsa?

HENRIK

Så sant, så sant.

HENRIKS MAMMA

Då tror jag att jag lämnar er åt era studier.

(Henriks mamma lämnar rummet.)

ERIK

Vi är väl nästa klara med grupparbetet, eller hur?

SOPHIE

Ja. Vi var i princip färdiga när allting brakade lös.

ERIK

Då så. Då kan vi softa lite nu istället.

CAROLINE

Men hörni, jag tror faktiskt att vår redovisning kan bli ännu ett strå vassare är vi annat.

ERIK

Vadå, hur menar du?

CAROLINE

Jag menar såhär: imorgon kan vi ju faktiskt berätta om den här kvällen. Om våra egna erfarenheter av rökning, alltså.

SOPHIE

Så jag och Henrik blir så att säga levande bevis på hur farligt det är att röka!

CAROLINE

Just det!

ERIK

Superbra ide!

HENRIK

Genialiskt. Du är smartast, Carro, det är ju det jag alltid har sagt!

CAROLINE

Har du?

HENRIK (lite generad)

Eller, om jag inte har sagt det så har jag i alla fall tänkt det. Men nu säger jag det också: du är ju smartast, Caroline

(Caroline ser jätteglad ut och rodnar.)

SOPHIE

Och vi är den allra bästa gruppen.

ERIK

Det här kommer att bli MVG direkt, det känner jag!

(Alla ser lättade och glada ut. Ljuset släcks)
